

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

31

Szerző: *Szigethy Endre*
Cím: *Pestiek és vidékiek*

Hely

Idő

" 1942 "

Forrás: *Neurati Újság*

Személy

Bp.
(Hely)

1942 II. 10.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszám

Pestiek és vidékiek

írta: **Szigethy Endre**

A főváros törvényhatósági bizottságában több ízben is szóba kerültek már a budapesti „bevándorlók”. Annak idején a munkanélküliség, ma pedig a lakáspiac nehézségei kapcsán került felszínre a vidéki elemek beözönlésének kérdése.

A falusi lakosság beáramlását a fővárosba a legkülönfélébb módon igyekeztek megakadályozni. A fővárosi közmunkák kiadásánál a versenytárgyalások feltételei közé beiktatták azt a tételt, hogy a vállalkozó elsősorban budapesti illetőségű munkásoknak adhat csak kenyeret, a fővárosi üzemekben csak budapestieket alkalmaztak, a szociális célu lakásokból pedig kizárták a nem budapesti elemeket.

Ezek az intézkedések jóformán semmiféle eredménnyel sem jártak. Budapest lakossága az utóbbi két esztendőben is mintegy százezerral szaporodott, ami azt mutatja, hogy az évekkel ezelőtt életbe léptetett korlátozó intézkedések teljesen hatástalanok maradtak. Ez a tény is bizonyítja, hogy a társadalmi élet mélyéből kibontakozó hatásokat pusztán közigazgatási eszközökkel nem lehet szabályozni és a legelhibázottabb intézkedés volna, ha a vidéki népesség Budapest felé törő áramlását közigazgatási és jogi tilalmakkal akarnák megakadályozni. Nemcsak azért, mert a szabad köl-

tözködésnek és a lakhely megválasztásának korlátozása nem egyeztethető össze mai alkotmányos felfogásunkkal és az ember személyiségéről vallott nézeteinkkel, — hiszen az 1914. évi XIV. törvényekhez senki sem akar visszatekinteni — hanem azért sem, mert pusztán közigazgatási intézkedésekkel a belső vándorlás kérdését egyszerűen lehetetlen rendezni.

Budapest évtizedek óta rendkívüli vonzóerőt gyakorol a vidék lakosságára. A főváros Statisztikai Hivatala a kérdés alapvető vizsgálatához szükséges statisztikai anyagot feldolgozta. Az adatok ugyan csupán a trianoni csonkaországra vonatkoznak, de még így is rendkívül értékesek és használhatók. Az 1935. évi népszámlálás alkalmával Budapesten 1.060.431 főt találtak. Ennek a lakosságának csupán 32.86 százaléka volt budapesti születésű, a többi Magyarország más helységeiből származott, több mint 700.000 tehát nem fővárosi születésű. A bevándorolt budapesti lakosság 91.4 százaléka a megyei törvényhatóságok, 8.6 százaléka pedig a városi törvényhatóságok területéről származott. A bevándorlók legnagyobb tömegei tehát (nem beszélve a galíciai zsidó bevándorlókról) a magyar falvakból kerültek ki.

Többé-kevésbé minden európai nagyváros úgy vált metropolissá, mint Budapest. A főváros szempontjából Budapest felszívó hatását nem lehet egészségtelennek tekinteni. Buda és Pest egyesülése, a központosított közigazgatás és a vasuti hálózat kiépítése óta Budapest az ország fővárosává fejlődött. De nemcsak a törvényhozás, a közigazgatás és a közlekedés fókuszává vált, hanem a fővárosban és annak környékén alakult ki a legjelentősebb gyáripár is. A budapesti ipar fejlődése a harmincas években őrvendetesen feltűnő. 1932-től 1939-ig a gyár jellegű ipartelepek száma 1165-ről 1555-re, az üzemnapok száma 322.917-ről 455.730-ra, az üzemórák száma pedig 2.939.000-ről 4.407.000-re emelkedett. A gyári jellegű üzemek száma tehát ez alatt a hét év alatt kerekén harmadrésszel, az üzemórák száma pedig mintegy 50 százalékkal növekedett.

Ezek az adatok azt bizonyítják, hogy a gyáripár egészséges és erős fejlődése vonzotta ide a vidék lakosságát s ezt a bevándorlási folyamatot önmagában még nem lehet egészségtelennek és károsnak tekinteni. Az utóbbi két esztendő bevándorlása ugyancsak iparunk további fejlődésével függ össze.

A vidéki lakosság Budapest felé irányuló áramlásának azonban van egy másik oldala is: a paraszti életformától való menekülés. Ez sem sajátos magyar jelenség, mert a miénkhez hasonló tünetek mutatkoztak Németországban és Franciaországban is. Különösen Franciaország-

ban, ahol a városba menekülés valóságosan pánikszerű volt. A nagy forradalom Franciaországa elsőknek hajtotta végre a földreformot, a föld felaprozódott és az apró parcellákon a földmives nem tudott korszerű módon termelni és igényeinek megfelelően élni s ötmillió szántóföldet hagyott parlagon városi állások kedvéért.

Erdemes egy pillantást vetni arra, hogy Budapest bevándoroltjai az ország milyen tájairól rekrutálódnak. A Statisztikai Értesítő adataiból megállapítható, hogy a vidéki törvényhatóságok lélekszámához arányított bevándorlás legnagyobb része a Dunántulra esik, különösen Fejér megyére. Fejér megye minden ezer lakosára 140.4 budapesti bevándorló esik. Szekesfehervárnak pedig minden tizedik szülöttje a fővárosba költözött. A város igazgatója tehát sokkal inkább érintette a Dunántul népét, mint az Alföldét. Ez a réteg a városi életformát, a városi civilizációt, a jobb szociális berendezést keresi Budapesten. A dunántuli magyarság Budapestre vágyakozó elemei elől igazságtalan és okatlan dolog volna elzárni azokat az életformákat, amelyeket Budapesten keres s ha közigazgatási sorompókat eresztenénk le előttük, ezzel csak elégedetlenséget, keserűséget és a jobbágykor reminiscenciáit ébresztenénk fel a lelkekben.

Közismert, hogy a Dunántul, különösen pedig Fejér megye a nagybirtok házája. Bizonyára akadnak olyanok, akik a dunántuli és a fejérmegyei városba áramlásnak más országreszekhez és megyékhez viszonyított magas voltát a nagy-

birtokkal hozzák kapcsolatba, mondván, hogy „a nagybirtokon csak születni lehet, de megélni nem“. Ez azonban nagyon egyoldalú beállítás, mert a Budapesten elhelyezkedett vidékiek közül igen soknak kisebb-nagyobb birtoka van a falujában és egész sereg nyugdíjas állásban lévő budapesti altiszt adta bérbe vidéki birtokát. Nemcsak a mezőgazdasági cseleedség soraiból rekrutálódnak tehát Budapest népszaporulata, a napszámos és kiegészítő munkát végző ugynevezett tanulatlan munkások tömege, mert a falusi életformától való elfordulás lelki tényezői legalább olyan szerepet játszanak ennek a társadalmi folyamatnak a kialakulásában, mint a kényszerítő gazdasági okok.

Minden társadalmi réteg, amelyben életerős és szellemi fürgeség lakozik, igyekszik magasabb életszínvonalat, jobb körülményeket teremteni a maga számára s ösztönösen a magasabb életforma felé tör. A Dunántul népének lelki rugalmasságára, életerejére és fejlődésképeségére nagyon is jellemző az, hogy jobban felismerte a városi életforma sok tekintetben kívánatosabb voltát, s azt a körülményt, hogy a városokban kisebb megterheléssel, könnyebb munkával keresheti meg kenyerét, mint falun. Éppen ezért hiába ajánlgatjuk a falu fiainak, hogy maradjanak meg a paraszti életforma, a mezőgazdasági munka és termelés mellett, a falutól való menekülést romantikus szólammal épp úgy nem lehet megakadályozni, mint közigazgatási eszközökkel.

Magyarországon a falusi életmódtól való elfordulás még ma sem olyan nagyméretű, mint Nyugateurópában. Egvelőre attól sem kell tartanunk, hogy a mezőgazdaság munkáskezék nélkül marad, mert hiszen Magyarországon az östermelők négyzetkilométerenkénti iélekszáma 53.9, míg Németországban 41.2, Dániában 30.5, Franciaországban pedig csupán 27.1. A folyamat azonban nálunk is megindult és a háboru után minden bizonnyal még erősebbé válik. A probléma tehát itt van és szembe kell vele néznünk, mert lehetséges, hogy a fővárosba áramlás gazdasági és lelki okok hatására nagyobb lesz, mint ipari termelésünk növekedése.

A föld felaprózásával a kérdést megoldani nem lehet. Mert ha ötszázezer földnélküli mezőgazdasági bérmunkás-

csaiadnak csak 10 holdat akarnánk is kiosztani, ahhoz ötmillió hold földre lenne szükség, pedig csak kétmillió áll rendelkezésünkre még akkor is, ha a birtokmaximumot 3—500 holdban állapítják meg. A megoldás csakis a mezőgazdasági munka nagyfokú könnyítésével, a mezőgazdaság termelékenységének fokozásával, a falu életkörülményeinek egészségesebbé és kívánatosabbá tételével biztosítható. Erre az utra nemcsak szociális okokból, hanem gazdasági okokból is rákényszerülünk. A mezőgazdasági termelés a technika fejlődésével forradalmi átalakulás elé került. A különféle mezőgazdasági erőgépek fokozatosan felszabadítják a földmivelőt a nagy mezőgazdasági üzemekörök legverejtékesebb, legfárasztóbb munkájától s lehetővé teszik számára, hogy megtakarított munkaerőjét a háza táján értékesíthesse. A magyar mezőgazdaság az utóbbi évtizedekben megdöbbentően elmaradt a termelési versenyben, s ha hátrányunkat csak részben is be tudjuk hozni, mezőgazdasági lakosságunk életszínvonala lényegesen emelkedni fog. Falusi népünknek jobb lakásokra, egészségesebb táplálkozásra és életmódra; nagyobb fokú higiéniára és kulturára vonatkozó igényei kielégíthetőkké válnak s megszűnik az a verejtékes, küzdelmes robot, amely elől a nagyvárosban keres menekülést a vidék lakosságának egy része.

A magyar mezőgazdaság átszervezésére, a mezőgazdaság termelésének növelésére és a mezőgazdasági munka iparsítására vonatkozó hivatalos tervek — a milliárdos mezőgazdasági programra gondolok — feleslegessé teszik azt, hogy egyes budapesti városatyák a fővárosba történő vidéki beáramlás megakadályozásán törjék a fejüket.